

برای سالم‌سازی چه اقدام‌هایی باید انجام گیرد؟

نوشته: پیترا لانگست



آشنایی با مترجم

میترا شاکری

فوق لیسانس زبان انگلیسی از دانشگاه تهران، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه فرهنگیان، دارای ترجمه مقاله‌هایی در زمینه‌های مدیریت و کارشناسی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

چکیده

در این مقاله مثال‌هایی عملی دربارهٔ فعالیتها و فرایندی است که طراحی شده است تا فساد را کاهش دهد و سالم‌سازی مؤسسه‌ها را قوت بخشد. چالش کلیدی فراراه اقدام‌های مربوط به سالم‌سازی، تلاش در راه باز کردن حلقه‌های مشارکت شهروندان در فضایی است که از لحاظ تاریخی بیشتر پایه بر بی‌اعتمادی شهروندان به دولت و وجود بخش دولتی نامأنوس با مداخله شهروندان در امور کشور دارد. سالم‌سازی به تمایل بالا به پایین و پایین به بالا برای اصلاح نیازمند است. ثابت شده است که زمان‌بندی، توالی و هماهنگی برای موفقیت برنامه‌های اصلاح نهادی و اقتصادی، ضرورتی حیاتی است.

در این زمینه کارگاههای سالم‌سازی خاص برای نمایندگان مجلس، وزرا و روزنامه‌نگاران تشکیل شده است تا در آنها به آموختن مبارزه با فساد بپردازند. هدف این کارگاهها عبارت است از اینکه افراد بخشی از نظام سالم‌سازی از کار درآیند و زمینه‌ای برای کارآموزانی فراهم شود که آنان به مهارتهایی مجهز شوند که بتوانند به سازمانهای محلی در ایجاد ابتکارهای سالم‌سازی کمک کنند. سالم‌سازی نیازمند شروع کردن و تداوم بخشیدن به فرایند به‌کارگیری دامنه متنوعی از اقدامهاست که به تفصیل در این مقاله به شرح آنها خواهیم پرداخت.

برای سالم‌سازی چه اقدامهایی باید انجام شود؟

شواهدی از کشورهای اندونزی تا شیلی، با تأکید، بر این نکته دلالت می‌کند که توسعه، بدون مبانی قانونی استوار، به‌ندرت ممکن است پایدار بماند. سالم‌سازی، تغییر صفات و رفتارهای مؤسسه‌ها را، به‌منظور اصلاح آنها، در برمی‌گیرد.

هدف این مقاله ارائه مثالهای عملی دربارهٔ فعالیتهای و فرایندی است که طراحی می‌شود تا فساد را کاهش دهد و سالم‌سازی مؤسسه‌ها را قوت بخشد. ویژگی اصلی این فعالیتهای که در ۱۵ کشور عضو مؤسسه توسعه اقتصادی بانک جهانی EDI انجام شده است، مشارک متقابل و گستردهٔ جامعه در فرایند طراحی، اجرا و ارزشیابی است. در تانزانیا، اوگاندا، اوکراین، بولیوی و نیکاراگوئه، اصلاحات بلندمدت‌تر نهادی و اقتصادی با فعالیتهای کوتاه مدت‌تر افزایش آگاهی در سیستمهای سالم‌سازی ملی تلفیق شده است و این مسئله پشتوانه‌ای برای فرایند ویژه و وسیع‌تر ایجاد تغییرهای مثبت است. در تجربهٔ EDI، اقدامهای در پی آمده برنامه‌هایی حکومتی را در بردارد که به‌منظور کاهش دادن انگیزه‌های اساسی ترویج فساد طراحی شده است.

مشارکت متقابل دولت و جامعهٔ مدنی

در کل، چنین مشارکتی بر پایهٔ دخالت گروههای ذینفع اصلی شکل می‌گیرد و شامل

بخشهای مختلف جامعه مدنی می شود که به سان «پایدهای سلامت» جامعه عمل می کنند. قوه مجریه، مجلس، قوه قضاییه، دولت محلی، گروههای مذهبی، بخش خصوصی، رسانه ها، جوانان و سازمانهای غیردولتی (ان. جی. ا. ها)، سامان دهندگان اصلاحات اند. کم کم دیگر مؤسسه های دولتی نیز، به حیطة اصلاح ساختاری پویا گام می نهند و با فرایند سالم سازی، به طور کامل، همصدا می شوند.

تشکیل دهندگان جامعه مدنی که شامل سازمانهای رسانه ای، انجمنهای حرفه ای، گروههای جوانان، بخشهای محلی، مروجان شفافیت در سطح بین المللی، سازمانهای غیردولتی، مثل مرکز توسعه قانون در اوکراین، اند در اعتبار بخشیدن به این فرایند نقشی حیاتی بازی کرده است. ایشان، با مداخله در کشور درگیر در اصلاحات و تشویق شهروندان علاقه مند به کارایی و رفتار اصولی دولت و گروههای جامعه مدنی، تمایل دارند که نقش حتی اساسیتر از این را در پایدارسازی نیروی محرکه اصلاحات داشته باشند.

چالش عمده فراراه اقدامهای سالم سازی، گرد باز کردن حلقه های مشارکت شهروندان در فضای آکنده از نبود بلندمدت اعتماد میان شهروندان و دولت و بخش عمومی نامأنوس با مداخله شهروندان در امور کشور شکل می گیرد. مهم این است که تشویق و هدایت شهروندان به مشارکت وسیع در فرایند سالم سازی، به منظور بهبود نگرش بخش عمومی، اقدامهای آشکار دولت را به سان ابزار و روش ارزشیابی شهروندان در نوعی بازی دو طرفه در معرض توجه قرار می دهد. به همین ترتیب، گروههای شهروندان به طور نظام مند درگیر فرایند اصلاح پویایی هستند که با مشارکت در آن تغییر قابل ملاحظه ای به وجود می آورند و به اینکه مورد استفاده قرار گیرند و یا اینکه اهمیت خود را به سان همکاران بخش عمومی از دست دهند از خود حساسیت نشان می دهند.

احساس تعلق محلی نسبت به برنامه

سالم سازی به تمایل از بالا به پایین و از پایین به بالا برای اصلاح نیازمند است. تواناسازی گسترده گروههای ذینفع محلی برای کمک به طراحی، اجرا و ارزشیابی

فعالیت‌های منجر به ارتقای سالم‌سازی تمایل سیاسی اساسی به اصلاح از بالا را می‌طلبد و این تمایل باید به گونه‌ای پیگیر ابراز شود.

افزایش آگاهی عمومی بر پایه اقدام

از بنگلور تا بوئنوس آیرس، امکان دستیابی به نمونه‌ها در جاهایی بیشتر بود که دسترسی به اطلاعات موجب شروع فعالیت‌هایی ناظر به کاهش فساد می‌شد. آمار خدمت‌دهی، گزارش‌های رسانه‌ها، کنفرانسها و توزیع مطالب درسی، مثل کتاب مرجع IT (فناوری اطلاعاتی) مشاهده شده که در تسریع آگاهی عمومی مؤثر بوده است. افزایش اطلاعات، نخستین مرحله اساسی در تحرک بخشیدن به تأمین منافع عمومی و خواست‌های سیاسی است و متغیر بودن این اطلاعات، برای پایداری هر تلاش ضد فساد لازم است.

علاوه بر این، افزایش آگاهی، باید اطلاعات دسترس‌پذیر دربارهٔ موارد شمول فساد و آمار موجود دربارهٔ فعالیت‌ها و نظام‌های فاسد و هزینه‌های آنها برای جامعه را دربرگیرد. در تانزانیا، اوگاندا و اوکراین، نتایج بررسی و کار کارگاهی در سطح گسترده‌ای توزیع شده است. و از جمله انجمن‌های حرفه‌ای، گروه‌های جوانان، واحدهای تجاری، سازمان‌های بخش خصوصی درگیر ترویج و اجرای اقدام‌های سالم‌سازی بوده‌اند. در این کشورها فعالیت در رسانه‌های عمومی نیز شروع شده است. کارگاه‌های منطقه‌ای ارتقادهنده آگاهی با عنوان حکومت مساعد برای توسعهٔ بخش خصوصی در پانزده کشور خاورمیانه و آفریقای شمالی در ۱۹۹۶ مشاهده شده که در تشویق اقدام‌های ابتکاری در راستای انجام اصلاحات در سطح وسیع مؤثر بوده‌اند. فعالیت‌های منجر به افزایش آگاهی منطقه‌ای در آسیای جنوبی، آمریکای مرکزی و اروپای شرقی، برای ۱۹۹۸، برنامه‌ریزی شده است.

تحقیق عملی

یادگیری از طریق انجام تحقیق عملی، شامل تأیید انواع متنوعی از فعالیت‌ها، از طریق انجام بررسی‌ها تا ایجاد کارگاه‌ها، برگزاری کنفرانسها و اجرای برنامه‌های اصلاحات نهادی

است. و تابعی از اقتباس و تغییر در پاسخ به نیازها، فضای محلی، ارزیابی مستمر و یادگیریهای جدید است.

سالم سازی و توالی اصلاحات مالی و نهادی

ثابت شده که زمان بندی، توالی و هماهنگی برای موفقیت برنامه های اصلاح نهادی و اقتصادی ضرورت اساسی دارد. این درس را به تجربه آموخته ایم که اصلاحات قضایی بدون مهندسی مجدد پی گرفتن فرایندهای تحقیقی پایدار نمی ماند. به عبارت دیگر، اصلاح نهادی که در جریان اجرای فرایند هماهنگی وسیعتر تکمیل می شود بازخورد و سازوکارهای ظرفیت سازی را در جهت تقویت نظام پویای بررسیها و وزندهی ها به کار می برد.

همکاری افراد داوطلب

به منظور پاسخگویی به خواست سیاسی و تقاضای عمومی اصلاح، تسریع همکاری میان افراد ذینفع و ترویج هماهنگی اصلاحات نهادی همکاری داوطلبانه افراد ابزاری لازم از کار درآمده است. درست همان طور که فرایند سالم سازی تلاشهای ملی را هماهنگ و نهادهای پاسخگو و مؤثر را ایجاد می کند. این مسئله، مشوق افراد داوطلب و موجب هماهنگی حمایت آنها از این فرایند سالم سازی است. و به ویژه در توالی اصلاحات اقتصادی و نهادی و در عرصه رابطه متقابل آنهاست که بودجه آن را شماری از افراد خیر تأمین می کنند.

شروع فرایند سالم سازی

این فرایند را دولت و جامعه شهروندان شروع می کنند. آنان به طور مشترک از EDI دعوت می کنند تا در سالم سازی به آنها مشاوره دهد. فعاليتها، اگر لازم به حساب آید، با ایجاد کمیته رهبری سالم سازی ملی (NISC)، با حضور نمایندگان سطح بالای جامعه

شهری، قوای مجریه، مقننه و قضاییه و، در بهترین موارد، احزاب مخالف سیاسی استمرار می‌پذیرد. از جمله وظایف این کمیته، تشخیص و اولویت‌بندی زمینه‌های اصلاحات و تنظیم طرح راهبردی است که میان هدفهای اصلاحات کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت موازنه برقرار می‌کند؛ و سازوکارهایی را برای افزایش آگاهی همگانی طراحی و مشارکت وسیع شهروندان را جلب می‌کند. به‌ویژه در مورد اصلاحات بلندمدت‌تر اقتصادی و نهادی‌ای که جنبه فنی داشته باشد، این کمیته می‌تواند کمیته فرعی مشترکی، با شرکت نمایندگانی از جامعه دولتی و مدنی، تشکیل دهد تا ابتکارها را ارزشیابی و پیگیری کند.

ممکن است کار کمیته رهبری ایجاد واحد سالم‌سازی (IU) باشد، تا بر فعالیتهای سالم‌سازی مدیریتی روزانه را اعمال کند. این فعالیتهای شامل بررسیهای مربوط به تحویل خدمات، هدایت مشاوره با شهروندان در سطح وسیع و کنترل اقدامهای گروههای تمرکز یافته توسط واحد سالم‌سازی (IU) در بولیوی، نیکاراگوئه و اوکراین است. واحد سالم‌سازی در این موارد اطلاعاتی را از بررسیها، مشورتها، مطالعات و سمینارها در سازماندهی کارگاه ملی ارائه می‌کند؛ اما، مشاهده‌های دولتی سرانجام در یک طرح اجرایی واقعی و عینی خلاصه می‌شود. حمایت‌های NISC و دیگر سازمانهای دولتی در معرفی زمینه‌های اصلاحات، مبارزه با فساد و مسئولیتهای (IU)ها ممکن است شامل انواع در پی آمده باشد.

ا) در دستور کار قرار دادن برنامه اصلاحی از قبل تعیین شده‌ای در فرایند سالم‌سازی؛

ب) ایجاد هماهنگی مرکزی میان کارشناسان و همیاری فنی؛

ج) تقویت ارتباطات منظم میان دولت و جامعه مدنی؛

د) کار مستقیم در طراحی، اجرا و ارزیابی عناصر سالم‌سازی در برنامه‌های

اصلاحات نهادی و اقتصادی دولت؛

ه) همکاری با رسانه‌های محلی برای گسترش راهبرد ارتباطی پویا برای انجام

اصلاحات.

در پاسخگویی به منافع و علایق شهروندان، واحد سالم‌سازی می‌تواند کمیسیونهای مدنی را برای تسریع مشارکت در جامعه مدنی ایجاد کند. به‌عنوان مکانی برای گسترش مشارکت جامعه شهری در روند سالم‌سازی، واحد سالم‌سازی، به‌طور معمول، فعالیتهای کوتاه‌مدت، مثل تأیید التزام مأموران به سالم‌سازی و دیگر فعالیتهای سریع را که هدف آنها شروع اعتمادسازی عمومی برای انجام اصلاحات و ایجاد نیروی محرکه تغییر است انجام می‌دهد و حمایت از اصلاحات نهادی بلندمدت‌تر را به‌عهده می‌گیرد.

ارائه معیار برای سالم‌سازی و دیگر بررسیها

ارائه معیاری که بتوان با آن پیشرفت کار و نتایج حاصل را اندازه‌گیری کرد، به‌سان ابزاری نیرومند، مباحثه و برای سالم‌سازی در معرض توجه قرار می‌گیرد. بررسیهای مربوط به تحویل خدمات (SDS)، توجه شهروندان را به مسائلی مانند دسترسپذیری، وقت‌شناسی، کیفیت و مؤثر بودن روند شکایت، دسترسی به اطلاعات عمومی و دولتی، شمار مشهود کارکنان و پرداختهای اضافه‌مورد نیاز برای تحویل خدمات جلب می‌کند. روند بررسی شامل موارد در پی آمده است:

۱. تجزیه و تحلیل آمار موجود، همزمان با مشارکت ناظران محلی آموزشی، انجام‌دهندگان بررسیها و تحلیل نتایج مشهود؛
۲. هدایت بررسی درباره درک کیفیت خدماتی دولتی، دشواریهای دائم و روشهایی برای غلبه بر آنها؛
۳. تسهیم و تبادل نتایج میان خانواده‌ها و ارائه‌دهندگان خدمات از طریق گفتگوهای گروهی متمرکز برای امکانپذیر کردن تفسیر کامل و دقیق نتایج؛
۴. استفاده از نتایج تحلیل شده بررسیها در کارگاههای سالم‌سازی، به‌منظور ایجاد وفاق جمعی و یافتن راه‌حلهای قابل قبول برای مسائل مرتبط یا تحویل خدمات. بررسیهای سالم‌سازی با بررسیهای تحویل خدمات (SDS) مرتبط است که با تشخیص

درک شهروندان بخصوص در زمینه فساد در ارائه خدمات سروکار دارد. از بررسیهای غیررسمی، مثل آرای جزئی در موريس و تانزانيا نیز استفاده شده است. به علاوه، از بررسیهای آماری و یا بررسی هزینه‌ها می‌توان در SDS استفاده کرد که این اقدام به تشخیص ضعفهای نهادی کمک می‌کند که مقایسه میان میزان گسترش فساد در کشورها خود می‌تواند به ترویج اصلاحات کمک کند.

تا امروز، از SDS در آفریقا (مالی، تانزانيا، اوگاندا و موريس)، خاورمیانه (اردن، کرانه غربی رود اردن و نوار غزه)، اروپای مرکزی و شرقی (بوسنی و اوکراین)، آسیای جنوبی (نیپال و پاکستان) و آمریکای لاتین (نیکاراگوئه و بولیوی) نمونه‌گیری شده است. EDI، علاوه بر این، به دولتهای عضو کمک کرده است تا هدایت بررسیهای رسمی سالم‌سازی خانوارها و مشاغل را در نیکاراگوئه، بولیوی، تانزانيا، اوکراین و موريس به عهده بگیرند.

کارگاههای سالم‌سازی ملی (NIWها)

اوج SDS و بررسیهای مربوط به سالم‌سازی و تمرکز تلاشهای واحد سالم‌سازی اغلب در کارگاه سالم‌سازی ملی انجام می‌پذیرد و آن مکانی است که افراد ذینفع اصلی از میان طیف سیاسی راجع به دلایل نبود کارایی و فساد گفتگو می‌کنند و در پی شکلدهی به توافق جمعی درباره راه‌حلهای عملی‌اند. با ارائه داده‌های حاصل از بررسیها و نیز، مقاله‌های تشخیصی که نمایندگان گروههای ذینفع مختلف نوشته‌اند، این کارگاه تجارب بین‌المللی و نتایج بهترین اقدامها را در کنترل فساد معرفی می‌کند. گروههای بخش یا اصلی به گروههای کوچک تقسیم می‌شود و شرکت‌کنندگان در آنها سپس طرحهای عملی را تعیین می‌کنند. این طرحها سپس برای استفاده گروههای ذینفع مختلف، از جمله قوه قضاییه، رسانه‌ها و قوه مقننه و غیر آنها در طرح یگانه اقدام ملی ترکیب می‌شوند.

با دستیابی به وفاق جمعی وسیع درباره اولویتهای اصلاحات ضدفساد، طرح اقدام

ملی سپس برای بودجه‌بندی به گروه‌های ذینفع اصلی عرضه می‌شود. با تشویق مبنای وسیع حمایت و وعده مشارکت دولتی در فرایند پویای ارزشیابی، به تأمین‌کنندگان بودجه این اطمینان داده می‌شود که فعالیتها، اقدامهای کوتاه‌مدت و میان‌مدت، مثل تعهدهای اخلاقی، اصول رفتاری، اظهاریه‌ها و نظارت بر داراییها، معرفی منشور شهروندان، برنامه‌های آموزشی و نیز، اصلاحات نهادی بلندمدت به اجرا درخواهند آمد. در تانزانیا، ۶۰ درصد از فعالیتهای پیشنهاد شده در طرحها، در مدت یک سال تکمیل شده است. تانزانیا کشوری نیز هست که در آن تلاش برای سالم‌سازی در طول سالیان سال تکامل یافته است. کارگاه سالم‌سازی ملی، هر سال یا هر دو سال یکبار، در آنجا برگزار می‌شود تا فرایند سالم‌سازی و ارزشیابی تقویت شود. جدول ۱، حرکت پایین‌رو را در کشورهایی که چنین کارگاههایی در آنجا تشکیل شده است نشان می‌دهد.

کارگاههای سالم‌سازی فروملی و وابسته به شهرداری

کارگاههای وابسته به شهرداری و کارگاههای فروملی دیگر بخشی از برنامه چهارمرحله‌ای است که نظامهای شهرداری و یا فروملی معرف آن‌اند. مرحله ۱ شامل

جدول ۱. نمونه‌هایی از فعالیتهای سالم‌سازی با ضمانت NIW

کشور	دوره ۱	دوره ۲	دوره ۳	دوره ۴
اوگاندا:	NIW ₁ (۱۲/۹۴)	NIW ₂ (۱۱/۹۵)	NIW ₃ (۳/۹۶)	NIW ₄ (۸/۹۸)
تانزانیا:	NIW ₁ (۸/۹۵)	NIW ₂ (۱۲/۹۶)	NIW ₃ (۸/۹۸)	
مالاوی:	NIW ₁ (۹/۹۷)			
اردن:	NIW ₁ (۱۲/۹۶)	NIW ₂ (۱۱/۹۸)		
اوکراین:	NIW ₁ (۱۱/۹۷)	NIW ₂ (۱۱/۹۸)		
موریس:	NIW ₁ (۲/۹۸)	NIW ₂ (۳/۹۹)		
کرانه غربی رود اردن و غزه:	NIW ₁ (۸/۹۸)			
زیمبابوه:	NIW ₁ (۴/۹۸)			
بولیوی:	NIW ₁ (۸/۹۸)			
نیکاراگوئه:	NIW ₁ (۸/۹۸)			

کارگاه سالم‌سازی شهرداری است که درک شهروندان از خدمات محلی را تشخیص می‌دهد و در بر بستن قرارداد، دربارهٔ احداث رباطه‌ها، فعالیتهای سالم‌سازی، محلی است. مرحلهٔ ۲، SDS را به کار می‌گیرد تا تمرکز در زمینه‌های خاص را مورد توجه قرار دهد. در مرحلهٔ ۳، نتایج فعالیت SDS در کارگاه سالم‌سازی شهرداری بالادست نشان داده می‌شود که در آنجا طرح عملی ایجاد می‌شود. در مرحلهٔ ۴ اجرای طرح عملی و عملکرد بر طبق برنامهٔ زمانی از پیش تنظیم شده انجام می‌پذیرد که شامل فعالیتهای ارزیابی و نظارت است.

کارگاههای وابسته به شهرداری و فرولی باید خروجیهای ملموسی داشته باشند که راجع به چگونگی اجرای آن، به‌طور منظم و طبق برنامهٔ ثابت آگاهی داده می‌شود.

کارگاههای سالم‌سازی خاص برای گروههای ذینفع

کارگاههایی خاص برای نمایندگان مجلس، وزرا و روزنامه‌نگاران نیز راه‌اندازی شده که هدف آنها مبارزه با فساد است.

هدف این کارگاهها عبارت است از:

- اینکه افراد جداگانه یا به‌صورت اعضای بخشی از نظام سالم‌سازی عمل کنند
زمینه‌ای برای کارآموزی آنان فراهم می‌کند و آنان به‌موجب آن به مهارتهایی مجهز می‌شوند که بتوانند به سازمانهای محلی در ایجاد ابتکارهای سالم‌سازی کمک کنند. در اوگاندا و تانزانیا، کارگاههای آموزشی روزنامه‌نگاران براساس موردپژوهی از سال ۱۹۹۵ ایجاد شد. بیش از ۷۰ درصد روزنامه‌نگاران و سردبیران نشریات در این دو کشور در این کارگاهها حضور یافتند. ارزیابی اولیه‌ای که از طریق شیوهٔ تحلیل محتوای روایی عمل می‌کند نشان می‌دهد که آموزش و ارتقای آگاهی در میان روزنامه‌نگاران تأثیر مثبتی در تکرار و کیفیت گزارشدهی دربارهٔ فساد در این کشورها داشته است. دروس یادگرفته شده در کارگاههای روزنامه‌نگاری تحقیقی در اوگاندا، اوکراین و نیکاراگوئه، محصول کار در کارگاههای منطقه‌ای، گلگشتهای مطالعاتی و تبادل اطلاعات بوده است.

جزایر سالم‌سازی

جزایر سالم‌سازی که روشی محصور در فضای شفافیت بین‌المللی است که به‌سان یکی از روشهای کارآمد شفافیت در تدارک فعالیت دولتی است که به‌ویژه در برابر فساد ضعیف و شکننده است، ایجاد شد. راهبرد جزیره سالم‌سازی گویای این نکته است که ایجاد مانع در انجام زمینه‌ای از فعالیت دولتی که فساد می‌توانسته است در آنجا به‌طور معمول پدید آید، نخستین مرحله اثربخش ظرفیت‌سازی و پاسخگویی به خواست سیاسی مردم است. در زمینه تهیه و تدارک، با استفاده از تعهدات دولتی، پیشنهادکنندگان (شرکت در مزایده) می‌توانند بدون پرداخت رشوه در قراردادهای دولتی پیروز شوند، و ضمانتهای قابل اندازه‌گیری ممکن است در مقابل ضررهای احتمالی قرار بگیرند، در صورتی که مورد قبول واقع نشوند. به‌علاوه، احزاب متمایل به بخش خصوصی را که در مقابل تعهد عصیان می‌کنند می‌توان بی‌بهره از شرایط لازم برای درگیری بیشتر در پروژه معین به حساب آورد یا در لیست سیاه پروژه‌هایی که بودجه‌بندی عمومی و دولتی دارند تلقی کرد؛ و مأموران دولتی را که به نقض تعهدهای اصولی متهم‌اند می‌توان بی‌درنگ اخراج کرد. این شیوه در اکوادور، آرژانتین و پاناما به کار گرفته شده است.

درسی که از این مقاله می‌توان گرفت

چنانکه در سراسر این مقاله گفته شده است، سالم‌سازی شامل شروع و پایدارسازی روندی است که به کارگیری دامنه متنوعی از اقدامها را دربرمی‌گیرد. شش نتیجه نهایی این فرایند در پی آمده است:

- سالم‌سازی موفقیت‌آمیز متضمن اصلاحات خاص خود در دو بعد نهادی و اقتصادی، بر پایه مشارکت وسیع شهروندان است.
- اصلاحات فرایندی بلندمدت است که در آن نگرشها و رفتارها آزموده می‌شود و دوباره در سراسر بخشها ارزیابی مجدد می‌شود تا کارایی، پاسخگویی و شفافیت را در

سراسر جامعه تسریع بخشند.

● اصلاحگران موفق باید بر انتظارات و تغییر آنها مدیریت و ساختارهای انگیزشی و ضمانتهای اجرایی، واقع را معرفی کنند.

● در ابتدا، اصلاحات باید تنها با زمینه‌های در پی آمده سروکار داشته باشد.

آ) جایی که بتوان نتایج معتبر مربوط به مطالب مهم برای افراد ذینفع اصلی را معرفی کرد.

ب) جایی که بازگشت سرمایه‌گذاری خیلی مهم باشد.

ج) جایی که اصلاحات از همه مجزا باشد و اصلاحگران بتوانند اجرای آنها را کنترل کنند.

د) جایی که موردهای اصلاح در محدوده بودجه بگنجد.

ه) جایی که تأثیر مثبت کوتاه‌مدت اصلاحات مشهود باشد.

● از فرایند التزام برای اصلاح باید از بالا، و به‌طور روشن و صریح، حمایت شود.

● هنوز پرسشهایی بی‌جواب وجود دارد و «کارشناسان» فرایند یادگیری را، به همراه متقاضیان، از سر می‌گذرانند.

ضمیمه: طرح سالم‌سازی ملی موریس جامعه مدنی

- اجرای رشته‌ای از اقدامهای ملی در جهت افزایش آگاهی عمومی؛

- اجرای برنامه‌هایی از طریق رسانه‌ها برای مبارزه با فساد؛

- اجرای برنامه‌های افزایش آگاهی عمومی در مدارس متوسطه؛

- اجرای پژوهش‌ها، نظارت و ارزشیابی به‌صورت سالانه؛

- پیش‌بینی قواعد رفتاری برای آموزگاران؛

- هماهنگ‌سازی عملیات مبارزه با فساد از طریق سازمانهای تربیتی و مذهبی و

رسانه‌های گروهی.

بخش خصوصی

- تحکیم قواعد اخلاقی برای مدیران شرکتهای خصوصی؛
- افزایش شفافیت مالی احزاب سیاسی؛
- تکمیل اظهاریه مالی و نظارت بر سرمایه‌های مدیران شرکتهای خصوصی؛
- افزایش پاسخگویی عمومی در مورد مدیران بخش خصوصی؛
- افزایش حمایت از منافع گروههای ذینفع؛
- محدود کردن انحصارات و شبه انحصارات؛
- ارتقای نظارت بر خدمات مالی، بانکی و بیمه‌ای.

سازمانهای نظارت و بازرسی

- بازرگری نقش سازمانهای نظارت و بازرسی؛
- ارزیابی مجدد سازمانهای مسؤل مبارزه با فساد؛
- تحکیم قوانین و تقویت سازمانهای مبارزه‌کننده با فساد.

قوة مجریه

- سازمان حمل و نقل ملی: شفافیت از طریق خصوصی‌سازی و بهبود کیفیت؛
- پیش‌بینی و تحکیم قواعد اخلاقی در بخش خدمات عمومی؛
- ایجاد بخش منابع انسانی و بازرگری و ارزشیابی؛
- تکمیل اظهاریه مالی و نظارت بر سرمایه‌های کارمندان عالی‌رتبه کشوری؛
- معرفی مبنایی واقعی برای تأسیس احزاب سیاسی؛
- ثبت تقاضاها از طریق کمیسیون نظارت بر انتخابات.

قوة قضایه

- پیش‌بینی قواعد رفتاری برای همه بخشها در قوه قضایه؛

- اجرای پژوهش‌های سریع دربارهٔ سوء عملکرد کارکنان قضایی با توجه به قوانین موجود؛
- واگذاری مسؤلیت استخدام و نظم بخشیدن به سازمانهای قضایی و حقوقی؛
- ایجاد کمیسیون ویژه کارکنان اداری؛
- پیش‌بینی قواعد رفتاری ویژه کارکنان اداری قوه قضاییه.

پلیس و پیگرد قانونی

- تأسیس دایره مستقل رسیدگی به شکایات پلیس؛
- ارائه شکایتهای واصله به رسانه‌ها، احزاب سیاسی، یا سازمانهای نظارت و بازرسی؛
- ایجاد گروهی مستقل در نیروی انتظامی برای رسیدگی به فساد مأمورین انتظامی؛
- تکمیل اظهاریه مالی و نظارت بر سرمایه‌های افسران پلیس؛
- اجرا و نظارت بر حسن اجرای قواعد اخلاقی در نیروی پلیس.

رسانه‌ها

- قانونی کردن آزادی پخش مطالب؛
- قانونی کردن دسترسی بیشتر به اطلاعات در وزارتخانه‌ها؛
- تقاضای گزارش‌گیری و گزارش‌دهی بیشتر؛
- تنظیم قاعده‌های رفتار برای روزنامه‌نگاران؛
- اجرای آموزشهای تخصصی ویژه (در مثل، روزنامه‌نگاری توأم با بازرجویی و تحقیق)؛
- تقاضای پوشش بیشتر برای بخش خصوصی و عمومی در مورد مسائل و موضوعهای مربوط به آنها؛
- مشارکت رسانه‌ها در آگاه کردن مردم از موضوعهای مربوط به فساد.

مجلس

- کوتاه کردن زمان تعطیلی مجلس؛

- افزایش شمار نشستهای هفتگی؛
- ارائه گزارش سالانه وزارتخانه‌ها به مجلس؛
- پخش مستقیم جریان نشستهای مجلس؛
- برگزاری نشستهای منظم کمیته محاسبات عمومی؛
- بهبود نیروی انسانی و منابع کمیته محاسبات عمومی؛
- ارائه گزارش کمیته محاسبات عمومی به مجلس و باز بودن آن به روی رسانه‌ها و مردم؛

- پیش‌بینی کمیته‌های بیشتری در پارلمان برای بحث درباره اصلاحات و مبارزه با فساد؛
- پیش‌بینی مقررات تأسیس احزاب سیاسی قبل از انتخابات عمومی آتی؛
- بازنگری قوانین مربوط به مبارزه با فساد.

گمرکات

- بازنگری روشهای گمرکی؛
- وضع قوانین برای رسیدگی به شکایتها؛
- برگزاری نشستهای منظم با گروههای ذینفع؛
- ایجاد دفترهای رسیدگی به شکایتها؛
- تدوین قاعده‌های اخلاقی برای همه کارمندان؛
- افزایش آگاهی عمومی؛
- شفافیت بیشتر در مورد خدمات گمرکی؛
- تکمیل اظهاریه مالی و نظارت بر سرمایه‌های کارکنان گمرک.

گام علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی